

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра економічної та соціальної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
з навчальної роботи

« 12 » _____ 2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СТУДІЇ З ЕКОНОМІЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ

для здобувачів освітньо-наукового рівня
Доктор філософії

галузь знань **10 Природничі науки**
спеціальність **103 Науки про Землю***
освітній рівень **третій (освітньо-науковий)**
освітньо-наукова програма **Науки про Землю**
вид дисципліни **вибіркова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2017/2018
Період навчання	2 рік
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладачі:

Мезенцев Костянтин Володимирович, доктор географічних наук, завідувач
кафедри економічної та соціальної географії, професор

Запотоцький Сергій Петрович, доктор географічних наук, професор кафедри
економічної та соціальної географії, професор

Пролонговано: на 20¹⁸/20¹⁹ н.р. (Томаско В.Ф.) «15» 09 2018р.
підпис ПІБ

на 20¹⁹/20²⁰ н.р. (Томаско В.Ф.) «12» 09 2019р.
підпис ПІБ

Розробник:

Мезенцев Костянтин Володимирович, доктор географічних наук, завідувач кафедри економічної та соціальної географії, професор

Запотоцький Сергій Петрович, доктор географічних наук, професор кафедри економічної та соціальної географії, професор

ЗАТВЕРДЖЕНО

«06» 09 2017 р.

Завідувач кафедри

 проф. Мезенцев К. В.

Протокол № 1 від «06» 09 2017 р.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол № 5 від « 11 » 09 2017 року

Голова науково-методичної комісії проф. Запотоцький С.П.

« 11 » 09 2017 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – набуття теоретичних знань, практичних вмінь та навичок концептуалізації положень суспільної географії та здійснення поглиблених економіко- і соціально-географічних досліджень, спрямованих на розв’язання комплексних проблем в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності у сфері Наук про Землю, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Знання теоретичних основ економічної та соціальної (суспільної) географії, регіонального та міського управління.

2. Вміння аналізувати причин та наслідки соціально-економічних, проблем у регіонах та містах різного масштабу.

3. Володіння базовими методами кількісних та якісних методів суспільно-географічних досліджень.

3. Анотація навчальної дисципліни: Дана навчальна дисципліна присвячена вивченню сучасного наукового дискурсу з економічної та соціальної географії, методології поглиблених суспільно-географічних студій. Вона висвітлює питання концептуалізації простору, нерівномірності регіонального та міського розвитку, суспільно-просторової поляризації та несправедливості, передумови та наслідки «культурного повороту» в суспільній географії. Вивчення даної дисципліни дає можливість оволодіти сучасними вміннями та навичками застосування кількісних та якісних методів економіко- та соціально-географічних досліджень, спрямованих на розв’язання конкретних наукових проблем.

4. Завдання вивчення дисципліни полягають у тому, щоб здобувачі оволоділи новітніми знаннями, що представлені у світовому дискурсі з економічної та соціальної (суспільної) географії; вміннями та навичками просторового аналізу та синтезу, формулювання та дослідження наукових проблем, переосмислення наявних та створення нових знань, перевірки та тестування теорій та гіпотез, використання сучасних методів комплексних регіональних та міських суспільно-географічних досліджень.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність*)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			

1.1	сучасні концептуальні підходи до розуміння простору, нерівномірного регіонального та міського розвитку, соціально-просторової несправедливості в економічній та соціальній географії	лекції	виконання творчих аналітично-дослідницьких робіт, дискусія	до 20%
1.2	передумови на наслідки «культурного повороту» в суспільній географії	лекції		
1.3	особливості застосування, обмеження та потенціал методології позитивізму, біхевіоризму, структуралізму, пост-структуралізму в суспільно-географічних дослідженнях	лекції		
2.1	застосовувати поглиблені сучасні кількісні методи та методики суспільно-географічних досліджень для розв'язання конкретних наукових проблем	лекції, практичне заняття	виконання практичних робіт, творчих аналітично-дослідницьких робіт, іспит	до 30%
2.2	застосовувати поглиблені сучасні якісні методи та методики суспільно-географічних досліджень для розв'язання конкретних наукових проблем	лекції, практичне заняття		
2.3	здійснювати аналіз та синтез результатів оцінки просторової організації людської діяльності на земній поверхні	лекції, практичне заняття		
2.4	проводити експериментальні дослідження для практичної перевірки і тестування теорій та гіпотез щодо нерівномірності регіонального та міського розвитку, суспільно-просторової несправедливості	лекції, практичне заняття		
3.1	брати участь у науковому дискурсі щодо концептуалізації в економічній та соціальній географії, вільно спілкуватися з науковою спільнотою щодо постановки та вирішення наукових проблем, презентації відповідних результатів	лекції, практичне заняття	виконання практичних робіт, творчих аналітично-дослідницьких робіт, дискусія	до 25%
3.2	володіти навичками роботи в команді та міжособистісної взаємодії при визначенні цілей, обґрунтуванні методик та розв'язанні прикладних задач в рамках студій з економічної та соціальної географії	лекції, практичне заняття		
3.3	використовувати сучасні інформацій-	лекції,		

	ні та комунікативні технології при спілкуванні, пошуку, обробці, аналізі та інтерпретації різних джерел інформації	<i>практичне заняття</i>		
4.1	приймати обґрунтовані рішення та діяти соціально відповідально в процесі вирішення конкретних наукових проблем	<i>лекції, практичне заняття</i>	<i>виконання практичних робіт, творчих аналітично-дослідницьких робіт, іспит</i>	<i>до 25%</i>
4.2	дотримуватись норм наукової етики і академічної доброчесності			
4.3	саморозвиватися і самовдосконалюватися, нести відповідальність за прийняття експертних рішень			

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін, які не входять до блоків спеціалізації)

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3
Програмні результати навчання (назва)													
Формулювати з нових дослідницьких позицій робочі гіпотези досліджуваної проблеми та загальну методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки	+	+	+	+	+								
Ініціювати, організувати та проводити комплексні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань				+	+	+	+						
Обґрунтовувати необхідність і обсяги експериментальних досліджень; працювати на сучасному обладнанні, обробляти результати експериментів; аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати проведених експериментів і досліджень; робити висновки на основі одержаних досліджень						+	+	+			+		
Вміти професійно презентувати результати своїх досліджень на міжнародних наукових конференціях, семінарах, практичне використання іноземної мови (в першу чергу - англійської) у науковій, інноваційній діяльності та педагогічній діяльності								+	+	+			
Діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо і на основі етичних міркувань (мотивів)											+	+	+

7. Схема формування оцінки:

Контроль знань передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** (60%), що містить визначення сучасних методологічних проблем теми (50%), здійсненність та узгодженість пропозицій (25%), ступінь оригінальності (25%), та **оцінювання практичної підготовки** (40%), що містить здатність оцінити проблему (30%), ідентифікацію шляхів та методику розв'язання проблеми, яка виникла чи може виникнути (35%), окреслення шляхів вирішення специфічних (неординарних) проблем (35%).

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

результати навчання – **1(знання)** – до 40%;

результати навчання – **2 (вміння)** – до 40%;

результати навчання – **3 (комунікація)** – до 10%;

результати навчання – **4 (автономність та відповідальність)** – до 10%

7.1. **Форми оцінювання здобувачів:**

У курсі передбачено 2 змістовних частини. Заняття проводяться у вигляді *лекційних та практичних занять*. Упродовж навчання проводиться одна письмова тематична контрольна робота із відкритими питаннями.

Семестрову кількість балів формують бали, отримані здобувачем у процесі засвоєння матеріалу з двох змістових частин та виконання *індивідуальних творчих аналітично-дослідницьких робіт*. Для визначення рівня досягнення результатів навчання здобувачі беруть участь у груповій *дискусії* та демонструють набуті навички..

Оцінювання за формами контролю:

	<i>Min – 36 балів</i>	<i>Max – 60 балів</i>
Виконання практичних робіт	„3” x 2 = 6	„5” x 2 = 10
Виконання індивідуальних творчих аналітично-дослідницьких робіт, участь у груповій дискусії (оцінюється: <i>змістова складова; методична складова; презентаційна складова</i>)	„10” x 2 = 20	„15” x 2 = 30
„3” – мінімальна/максимальна оцінка, яку може отримати здобувач 2 – мінімальна/максимальна залікова кількість робіт чи завдань		

	Семестрова кількість балів (практичні роботи,	Тематична контрольна робота	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	26	10	24	60
Максимум	40	20	40	100

Завершується дисципліна *іспитом у письмовій формі*. Максимальна кількість балів на екзамені – **40 балів**, мінімальна кількість балів, які додаються до семестрових – **24 бали** (60% максимальної кількості балів, відведених на іспит).

Здобувачі, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж критично-розрахунковий мінімум – **20 балів**, до складання іспиту не допускаються. Рекомендований мінімум для допуску до іспиту – **36 балів**.

7.2. Організація оцінювання:

Оцінювання здійснюється впродовж семестру усіх видів робіт, включаючи і самостійну роботу та виконання індивідуальних творчих завдань, які формуються окремо для кожного здобувача.

Шкала відповідності:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

Назва теми	Кількість годин			
	лекції	практич- ні заняття	консуль- тації	самостій- на робота
Частина 1. Концептуальні засади студій з економічної та соціальної географії				
Тема 1. Концептуалізація простору в економічній та соціальній географії	4			16
Тема 2. Концептуалізація нерівномірності регіонального та міського розвитку та соціально-просторової несправедливості	4			16
Тема 3. «Культурний поворот» в економічній та соціальній географії	2			16
Частина 2. Методологічні та прикладні аспекти студій з економічної та соціальної географії				
Тема 4. Позитивізм, біхевіоризм, структуралізм, постструктуралізм як головні методологічні підходи у студіях з економічної та соціальної географії	2			16
Тема 5. Поглиблені методики застосування кількісних та якісних методів досліджень в економічній та соціальній географії	2	3		16
Тема 6. Прикладні аспекти студій з економічної та соціальної географії	4	1		16
Консультації			2	
Всього	18	4	2	96

Загальний обсяг – **120 год.**, у тому числі:

лекції – **18 год.**

практичні заняття – **22 год.**

консультації – **2 год.**

самостійна робота – **96 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Мезенцев К.В., Підгрушний Г.П., Мезенцева Н.І. *Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність та поляризація*: Монографія. Київ, 2014.
2. Немець К.А., Немець Л.М. *Просторовий аналіз у суспільній географії: нові підходи, методи, моделі*: Монографія. Харків: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2013.
3. Немець Л.М., Мезенцев К.В. (ред.). *Соціальна географія*: Підручник. Київ: Фенікс, 2019.

Додаткова:

1. Барановський М.О. *Наукові засади суспільно-географічного вивчення сільських депресивних територій України*. – Ніжин, 2009. – 396 с.
2. Запотоцький С.П. *Регіональна конкурентоспроможність: суспільно-географічні засади формування*: Монографія. Київ, 2012.
3. Мезенцев К.В. *Суспільно-географічне прогнозування регіонального розвитку*: Монографія. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2005. – 253 с.
4. Мезенцев К., Олійник Я., Мезенцева Н. (ред.). *Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін*. Монографія. Київ: Фенікс, 2017.
5. Мезенцева Н.І., Мезенцев К.В. *Науково-дослідницький практикум з суспільної географії*. Навчально-методичне видання. Київ, 2014.
6. Олійник Я.Б., Степаненко А.В. *Економічна та соціальна географія: сучасний стан і перспективи розвитку*. Київ: ВГЛ «Обрії», 2009.
7. Пилипенко І.О. *Суспільно-географічна периферія: концепція, параметризація і делімітація*: Монографія. Херсон, 2015.
8. Підгрушний Г.П. *Промисловість і регіональний розвиток України*: Монографія. – К.: Інститут географії НАН України, 2009. – 300 с.
9. Смаль В.В. *Трансформація господарства постіндустріальних країн: наукові засади суспільно-географічного дослідження*. – К.: Київський нац. ун-тет імені Тараса Шевченка, 2011. – 370 с.
10. Сонько С.П. *Просторовий розвиток соціо-природних систем: шлях до нової парадигми*: Монографія. – К.: Ніка Центр, 2003. – 287 с.
11. Топчієв О.Г. *Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методика*: Навч. посібник. Одеса: Астропринт, 2005.
12. Топчієв О.Г., Мальчикова Д.С., Яворська В.В. *Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики*: Навч. посібник. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 372 с.
13. Шаблій О.І. *Основи суспільної географії*: Підручник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 296 с.
14. Aitken S., Valentine G. *Approaches to Human Geography*. SAGE Publications, 2006.
15. Anderson K., Domosh, Pile S., Thrift N. (eds.). *Handbook of Cultural Geography*. SAGE Publications, 2003.
16. Henn S., Lang T., Sgibnev W., Ehrlich K. (eds). *Understanding Geographies of Polarization and Peripheralization*. Palgrave Macmillan, 2015.
17. Horton J., Kraftl P. *Cultural Geographies. An Introduction*. Routledge, 2014.
18. John A. Agnew J.A., Duncan J.S. *The Wiley-Blackwell Companion to Human Geography*. Blackwell Publishing Ltd, 2011.
19. Kitchin R., Trift N. (eds.). *International Encyclopedia of Human Geography*. Elsevier, 2009.
20. Knox P., Pinch S. *Urban Social Geography*. Pearson Education Ltd, 2010.
21. Smith S.J., Pain R., Marston S.A., Jones J.P. (eds.). *The SAGE Handbook of Social Geographies*. SAGE Publications, 2010.